

KUNST OG KULTUR I SKOLEBIBLIOTEKET

Erfaringer fra projektet Skolebiblioteket og
Praktisk-musiske fag

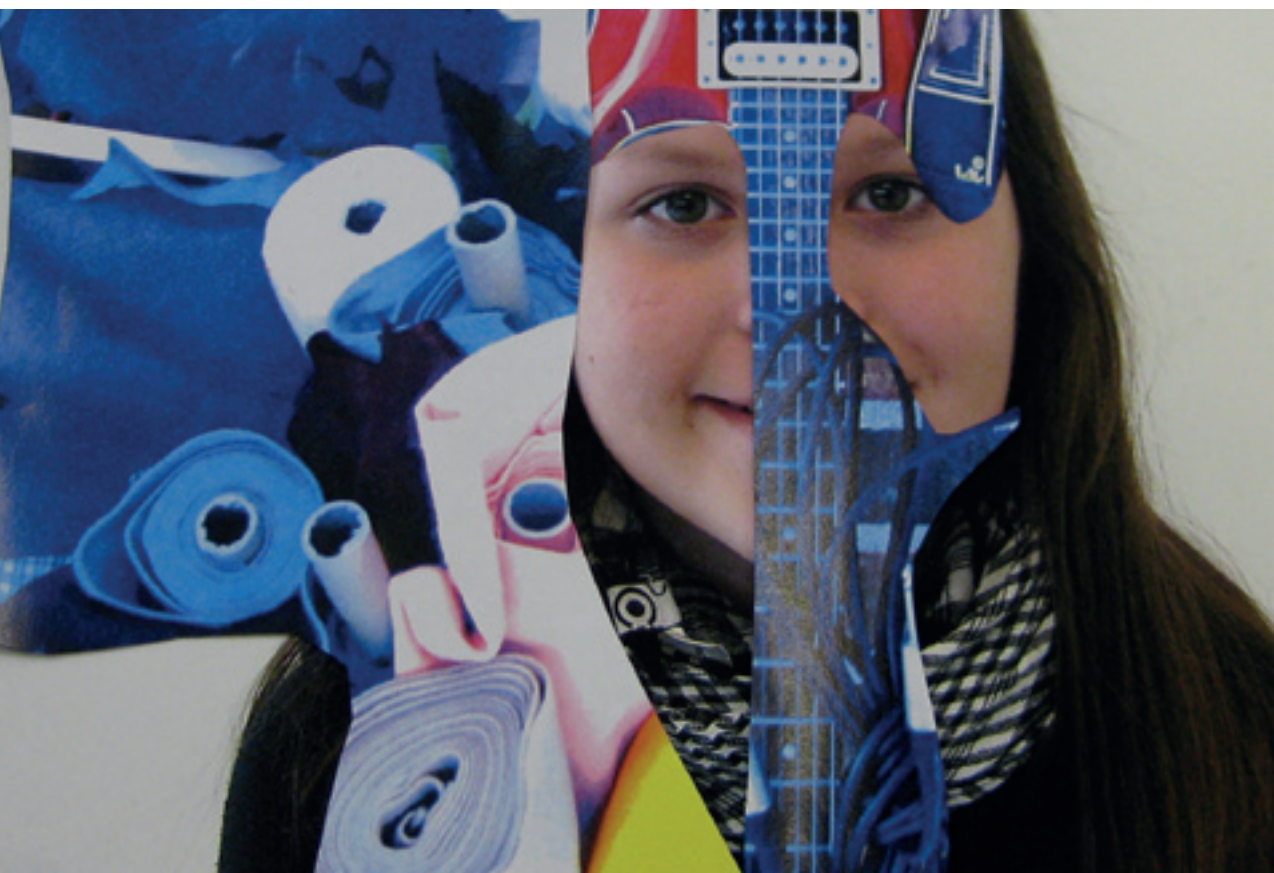
Kommunernes Skolebiblioteksforening 2011

INDHOLDSFORTEGNELSE

Kom godt i gang med de praktisk-musiske fag	3
Baggrund for projektet	4
Udgangspunkter	5

Projektet i praksis

- Uddrag af følgeforsker Susanne Hvitveds evaluering	
Kreative fagudvalg	6
Kunstner tilknytted	8
Tværfaglige undervisningsforløb	10
Uformelle læringsmiljøer	12
Skolebibliotekets rolle	13
Kvalitet og faglighed	15
Ledelsens rolle	16
Fremtiden for projektet	17
Vestervang Skole	18 – 19
Bøgeskovskolen	20 – 21
Lindehøjskolen	22 – 23
Kirsebærhavens Skole	24 – 25

KOM GODT I GANG MED DE PRAKTISK – MUSISKE FAG

Med denne publikation ønsker Kommunernes Skolebiblioteksforening at give inspiration til styrkelsen af samspillet mellem skolebiblioteket og de praktisk-musiske fag ved at videregive nogle af de erfaringer, der er høstet i projektet Skolebiblioteket og Praktisk-musiske fag, som blev afviklet i skoleåret 2009/2010.

I projektet deltog fire skoler: Vestervang Skole i Viborg Kommune, Bøgeskovskolen i Viborg Kommune, Lindehøjskolen i Herlev kommune og Kirsebærhavens Skole i Københavns Kommune.

I publikationen bringes eksempler fra skolerne samt udvalgte og bearbejdede afsnit af følgeforsker Susanne Hvitveds evaluering.

Skolerne har fået ekstern hjælp af en tilknyttet kunstner, som skulle medvirke til at få både de praktisk-musiske lærere, men også skolebibliotekarerne til at tænke anderledes om fagene sløjd, musik, idræt, håndarbejde, billedkunst og hjemkundskab.

Formålet med projektet var gennem systematisk skolebiblioteksvejledning og samarbejde at styrke faglighed og kvalitet i de praktisk-musiske fag, så der bl.a. skabes viden om og erfaringer med, hvorledes høj faglighed i kreative fag kan støtte indlæringen i skolens øvrige fag.

Bøgeskovskolen afviklede en tværfaglig temauge om Kina. Billedkunstlærer Anette Bredgaard underviste i kinesiske masker

BAGGRUNDEN FOR PROJEKTET

På vegne af Det Danske Kunstråd har Anne Bamford, professor ved Wimbeldon College of Arts udarbejdet en rapport, "The Ildsjæl in the Classroom" 2006, om de praktisk-musiske fag i den danske folkeskole.

Rapporten indeholder en række anbefalinger, der har skabt enighed om at gøre en særlig indsats for at styrke de praktisk-musiske fag. Der blev derfor nedsat en rådgivningsgruppe, der skulle komme med forslag/initiativer til, hvorledes de praktisk-musiske fag i folkeskolen kunne styrkes.

De praktisk-musiske fag fylder stadig på regeringens dagsorden. Undervisningsminister Tina Nedergaard var den 23. november 2010 i åbent samråd om de praktiske/musiske fag i folkeskolen.

Undervisningsministeren kom med følgende udtalelse i henhold til status for regeringens handlingsplan fra 2009 for styrkelse af de praktiske/musiske fag i folkeskolen: "Langt de fleste af de initiativer, som fremgår af regeringens handlingsplan for styrkelse af de praktiske/musiske/kunstneriske fag er allerede igangsat. De få initiativer, som endnu ikke er udmøntet i konkret form, er i øjeblikket under forberedelse i ministeriet. Vi har bl.a. igangsat en treårig Syngelystkampagne, styrket morgensang i skolen og iværksat en kampagne, hvor vi præsenterer gode undervisningsforløb i de kreative fag. Vi har sat forsøg i gang med et nyt fag; håndværk og design, forsøg med udstrækning af disse fag i skoleforløbet og forsøg med afsluttende prøver i valgfagene musik og billedkunst.

Undervisningsministeriet er aktuelt i gang med at udarbejde et oplæg til en kortlægning af de praktisk/musiske fags status og vilkår i folkeskolen. Kortlægningen omfatter også en undersøgelse af de nordiske landes praktiske/musiske fags betegnelse, indhold, timetal, udstrækning og placering i skoleforløbet.

På Kulturministeriets område kan jeg oplyse, at Huskunstnerordningen, som sætter fokus på børn og unges møde med professionel kunst, videreføres. Det samme gør tilskuddet til skolekoncerter gennem "Levende musik i Skolen". Samlet set har regeringen afsat i alt 92 mio. kr. over en periode fra 2009 til 2014 til udmøntning af handlingsplanen. Her udgør støtten til Huskunstnerordningen alene godt 41 mio. kr. og tilskuddet til Levende Musik i Skolen udgør 39 mio. kr. af det samlede beløb. På Undervisningsministeriets område er der afsat ca. 8,3 mio. kr."

Kinesiske drager fra Bøgeskovskolen lavet i rivepapir

UDGANGSPUNKTER

Skolerne har blandt andet arbejdet med følgende opgaver, som man med fordel kan tage udgangspunkt i, når man vil i gang med at styrke samarbejdet mellem skolebiblioteket og de praktisk-musiske fag

- Etablere et kreativt fagudvalg, med skolebibliotekaren som tovholder
- Tilknytte en huskunstner
- Lave uformelle læringsmiljøer
- Planlægge, gennemføre og evaluere undervisningsforløb
- Skolebibliotekaren vejleder de praktisk-musiske lærere

Projektdelegerne skulle desuden mødes til en fælles opstart og en fælles afslutning. Dette var medvirkende til at danne et fælles grundlag for projektet. Der var stor enighed om, at det er vigtigt at mødes både før og efter et sådant projektføreløb for at sikre fælles referencer og forståelse af opgaven. Det kunne samtidig konstateres, at alle involverede gerne skulle være med til begge dele. Følgeforsker og en del faglærere var ikke med ved startseminaret, ligesom der også manglede ledelsesrepræsentanter og faglærere ved slutseminaret. Det har været svært for nogle af deltagerne at skulle "sælge" ideen hjemme på skolen efter startseminaret, og den fælles referenceramme, som et startseminar gerne skulle være, har været vanskelig at skabe på alle skoler efterfølgende.

Kirsebærhavens Skole lavede i samarbejde med kunstner Rasmus Danø en temauge under navnet "Hver dag er et eventyr"

PROJEKTET I PRAKSIS

UDDRAG AF FØLGEFORSKER SUSANNE HVITVEDS EVALUERINGSRAPPORT

KREATIVE FAGUDVALG

Skolerne har oprettet tværgående fagudvalg med repræsentation fra skolebiblioteksteamet, de praktisk-musiske lærere og ledelsen.

Skolebibliotekaren har været tovholder, og udvalgene har bestået af mellem fem og otte medlemmer. Én skole har haft en styregruppe på fire personer og et større tværfagligt udvalg med alle fagene repræsenterede. Erfaringerne viser, at jo flere medlemmer, jo større problemer med at mødes rent fysisk. Dette har skabt frustrationer på et par af skolerne, ligesom udvalgene er blevet justeret hen ad vejen i forbindelse med f.eks. langtidssygdom og andre praktiske hindringer.

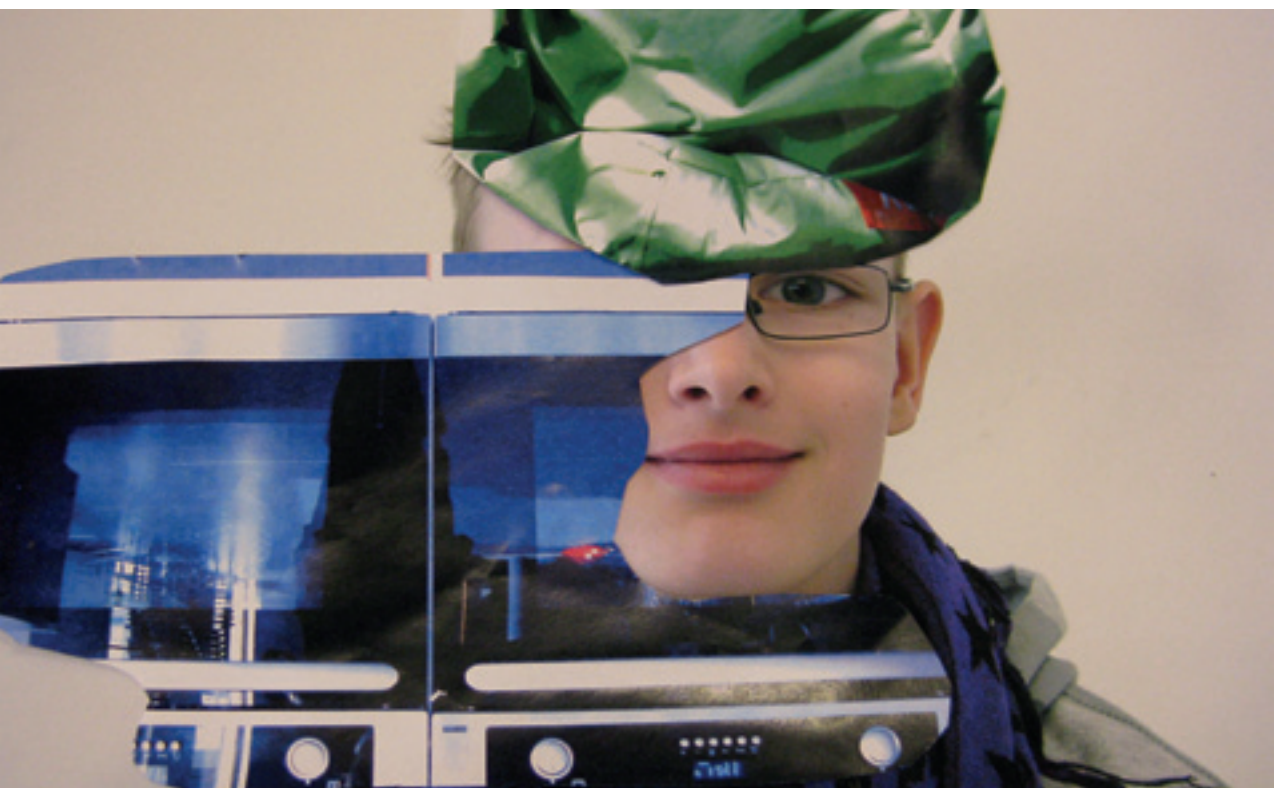
Mødefrekvensen har været ret forskellig. På én skole har man haft møde næsten ugentligt, mens andre skoler har mødtes en gang om måneden.

Kunstneren har deltaget i nogle af disse møder, hvor det har været hensigtsmæssigt for dagsordenen.

I øvrigt har mødeindholdet været:

- Afklarende: Hvad er udvalgets rolle og arbejdsopgaver.
- Organiserende: Hvem gør hvad, hvor og hvornår.
- inspirerende: Møder, hvor også kunstneren har deltaget.
- Evaluerende: Samarbejdet med kunstneren, besvarelse af spørgeskema.

Skolerne har inddraget skolebiblioteksteamet i projektforsløbet. Tovholderen på

hver skole har været skolebibliotekaren. De seks praktisk-musiske fag har været repræsenteret på forskellig vis. Principielt har alle skolerne forsøgt at have en repræsentant fra hvert af fagene med i det tværfaglige udvalg, men i praksis viste det sig at være umuligt, dels pga. logistik (problematisk at finde fælles mødetidspunkter), dels pga. sygdom og andet fravær, dels pga. faglærernes tilknytning til hhv. indskoling og mellemtrin.

Skolernes valg af emne/tema har været afgørende for, hvilke praktisk/musiske fag der blev tilknyttet. F.eks. fravalgte én skole faget hjemkundskab i det aktuelle projekt, da det ville virke for "søgt" at integrere dette fag i det aktuelle tema. En anden skole fravalgte håndarbejde pga. logistiske problemer med at få en faglærer involveret. Én skole valgte at koncentrere sig om tre fag. Skolerne har været enige om, at det ikke er afgørende, at alle de praktisk/musiske fag er repræsenterede i et sådant projekt. Det skal give faglig mening og være praktisk muligt.

Faglærerne har inden planlægningen af undervisningsforløbene haft fingrene i Fælles Mål og udvalgt dele heraf som målsætninger. Der er evalueret efterfølgende, primært ved samtaler og iagttagelser. Nogle har haft overordnede målsætninger, andre har været meget specifikke. Målene er blevet justeret undervejs. Evalueringen har for nogles vedkommende været svær at håndtere, da målene ikke kan måles konkret, men de fine produkter vidner om en meget høj grad af faglighed. Der er ikke tvivl om, at de implicerede faglærere har fået øget deres fokus på Fælles Mål og anvendelsen af disse i konkrete planlægningsforløb i kraft af kravet herom i forbindelse med dette projekt.

5. årgang på Vestervang Skole blev vejledt af kunstner Sergej Sviatchenko

KUNSTNER TILKNYTTES

Skolerne har valgt hver sin kunstner, nemlig Rasmus Danø, Kirsebærhavens Skole (billedkunstner), Mette Jørgensen, Lindehøjskolen (billedkunstner, underviser i Håndværk og Design på Blågård Seminarium), Karin Olesen, Bøgeskovskolen (billedkunstner) og Sergej Sviatschenko, Vestervang Skole (arkitekt og billedkunstner).

<http://siofc.com/blog/>

<http://www.sviatchenko.dk/>

<http://www.karinolesen.dk/>

<http://www.mettejoergensen.dk/>

At de valgte kunstnere alle arbejder billedligt/skulpturelt har betydet meget for selve de kunstneriske produkter, der er kommet ud af forløbene. Disse er næsten alle af visuel/rumlig karakter i høj, kunstnerisk kvalitet. Især billedkunstlærerne har udtrykt stor tilfredshed med samarbejdet med kunstnerne, hvorimod andre faglærere (eks. musik/idræt) har været mere skeptiske og i visse tilfælde ikke har følt sig særligt inspireret.

Mette Jørgensen "Lucky"

Karin Olesen "Passion"

Én enkelt kunstner har frabedt sig samarbejdet med faglærerne, selvom der i aftalen med ham lå en klar beskrivelse af også denne forpligtelse. Undervejs har flere faglærere dog følt sig løftet og flyttet af kunstnerens ideer, men selve planlægningen af undervisningen og til dels afviklingen af mange af forløbene har været lagt i hænderne på faglærerne. Hvorvidt dette skyldes faglærernes ønske om selv at have styr på forløbet eller kunstnerens manglende interesse for denne del af opgaven, er svært at vurdere. Men det kan konstateres, at kunstnerne har været iderige, lærerne har sammen med kunstnerne sorteret i ideerne og herefter stået for selve planlægningen af undervisningen.

Sergej Sviatchenko, billedvæg på Handelsskolen Minerva i Hobro

TVÆRFAGLIGE UNDERVISNINGSFORLØB

Tre af skolerne har valgt at lave en emneuge, hvor eleverne har været fordelt på forskellige hold og arbejdet i værksteder. På én skole roterede man mellem værkstederne klassevis (melletrinnsklasserne), på én skole havde man valgt at lade 5. årgang arbejde på tværs af klasserne i grupper, som så roterede i værkstederne, på én skole havde man delt eleverne (melletrinnet) i grupper på tværs af årgangene, og hver gruppe arbejdede i det samme værksted hele ugen.

På disse tre skoler var kunstneren med i forløbet som underviser/vejleder. Den sidste skole har valgt at arbejde med forløbet indenfor det normale skema, men på omlagte dage med flere sammenhængende timer i samme fag. Der er således arbejdet med 5. årgang i håndarbejde/billedkunst og sløjd.

Skolerne melder samstemmende tilbage, at eleverne har været fordybet i opgaverne, både hvor der har været tale om deciderede emneuger og i de skemalagte forløb. Begrebet "tværfaglighed" har været tolket meget forskelligt: Én skole havde som klausul, at værkstederne skulle indeholde elementer fra mindst to af fagene (efter kunstnerens oplæg), de fleste arbejdede med faglige værksteder og et overordnet tema som det tværfagligt samlende. Én skole havde "cirklen" som samlende element, og der blev arbejdet i hhv. sløjd og håndarbejde/billedkunst med produktion af udstyr til skolebiblioteket. Det tværfaglige fremstod således først, da

På Lindehøjskolen arbejde 5. årgang i fagene sløjd, håndarbejde og billedkunst, her er eksempler på pucker lavet i ædeltræ

de respektive produkter blev samlet på skolebiblioteket, men alle elever oplevede glæde ved fordybelsen og stolthed over de fremstillede produkter.

Nogle af faglærerne har været meget stringente på målsætning og evaluering helt fra starten af forløbet. Andre har ”opdaget” mål undervejs. De faglige målsætninger menes opnået af stort set alle faglærerne, som alle har evalueret gennem tegn og samtaler med eleverne. Flere gav ved slutseminaret udtryk for, at det kan være svært at evaluere de praktisk/musiske fag. Nogle anførte, at det også er afhængig af den enkelte skoles evalueringskultur. Er man f.eks. vant til portfolio, er det ikke det store problem at få eleverne til at selv-evaluere også sådanne undervisningsforløb.

En skole har haft som overordnet målsætning at udvikle elevernes sociale kompetencer, styrke samarbejde og udvise gensidig respekt. På de andre skoler har der ikke været decideret fokus på dette område, men alle melder dog samstemmende tilbage, at der har været adskillige ”sidegevinster” i form af samarbejde i nye relationer, elever har fået styrket selvværdet i forbindelse med arbejdsopgaverne, der er arbejdet koncentreret og fordybende.

Nogle har oplevet, at elever (især ikke-boglige) har vist engagement udover det sædvanlige. På de skoler, hvor man har arbejdet på tværs af årgangene, beretter man om øget respekt for hinanden. Nogle elever har fået styrket deres selvværd. i ideerne og herefter stået for selve planlægningen af undervisningen.

En del af boglabyrinten, der medvirker til både forundring og fordybelse på Bøgeskovskolens skolebibliotek

UFORMELLE LÆRINGSMILJØER

Skolerne har kastet sig over opgaven med at indrette uformelle læringsmiljøer på skolebiblioteket. Kunstnerne har bidraget med ideer, både konkrete og flyvske, som skolebibliotekarerne har vurderet, sorteret i og til dels ført ud i livet. Ideerne har gået dels på (ny)-indretning af rummene, dels på diverse ophæng, udstillinger og udsmykning med afsæt i de praktisk-musiske fag. Alene denne stillingtagen til ideerne og deres anvendelighed har stimuleret skolebibliotekarerne til at tænke bredere.

I forbindelse med tilrettelæggelsen af undervisningsforløbene har også faglærerne været "udsat" for kunstnernes mere eller mindre sprælske ideer, som herefter skulle vurderes didaktisk og metodisk. De kunstneriske ideer synes at have haft en afsmittende virkning først og fremmest på valget af det konkrete, faglige indhold mere end på selve didaktikken. De fleste faglærere føler sig ikke "flyttet" i forhold til deres fagsyn.

De uformelle læringsmiljøer, som er skabt dels af skolebibliotekarerne og kunstnerne, dels af eleverne selv, virker befordrende for brugernes lyst til at komme på skolebiblioteket. Det er spændende, når man selv har været med til at lave f.eks. udstillinger eller videoklip, og kammeraterne er også mere interesserede, når de kender producenten. Læringsmiljøer, som kan ændres/vælges/udvikles af de besøgende, er meget populære hos eleverne (jf. vidensbrønden på Kirsebærhavens Skole, følelsesvæggen på Vestervang Skole, quiz om årstidens grøntsager på Bøgeskovkolen), og skaber grobund for anderledes læring.

Elever fra mellemtrinnet på Kirsebærhavens Skole er ved at sætte musik til opførelsen af "den selviske kæmpe", gendigtet af musiklærer Vivi Glückstadt

SKOLEBIBLIOTEKETS ROLLE

Skolebibliotekarerne på alle skolerne siger samstemmende, at de har fået mere mod på at rådgive kolleger i de praktisk-musiske fag. Alle er også enige om, at man ikke er blevet eksperter, men at man med tiden vil kunne få større viden om også disse fag og deres faglige muligheder.

Der har været udvist stor iver m.h.t. at udvikle aktiviteter med afsæt i de praktisk-musiske fag på skolebiblioteket: Udstillinger, konkurrencer, storskærme med mulighed for afspilning af dias- og video-klip fra undervisningssituationer m.m.

Det er tydeligt, at konkrete opgaver såsom at etablere uformelle læringsmiljøer er nemmere at gå til end opgaver som ”at blive en bedre vejleder”. Det er derfor dejligt at kunne konstatere, at alle tovholderne føler sig bedre rustede nu end før projektets start. De viser dermed mod til at påtage sig også denne opgave, samtidig med at de erkender, at det er svært og noget, der tager tid.

Skolerne melder tilbage, at processen har betydet, at skolebibliotekarerne nu er mere opmærksomme på mulighederne for at vejlede de praktisk-musiske kolleger. Man har søgt efter materialer, lavet links-samlinger, bestilt film hjem og præsenteret mulighederne dels på møder i det tværfaglige udvalg, dels i udstillinger på skolebiblioteket, lærerværelserne og faglokalerne. Skolebibliotekarerne melder også samstemmende tilbage, at de praktisk-musiske kolleger er blevet opmærksomme på mulighederne for at få faglig sparring på skolebiblioteket, men det har været svært at få faglærerne i tale i det daglige.

Eleverne på Lindehøjskolen syede cirkler til to fine mobiler, som skulle udsmykke skolebiblioteket

Skolebibliotekarerne er klar over, at de ikke ved alt (endnu), men de er ikke bange for at forsøge.

Faglærerne er blevet opmærksomme på muligheden for sparring, men ikke alle faggrupper er lige nemme at få i tale. Skolebibliotekarerne er opmærksomme på, at de skal vejlede "ud af huset", dvs. være opsøgende og på forkant med lærernes planlægning, f.eks. i forbindelse med årsplanerne. Her er en af skolerne opmærksom på mulighederne ved at lave et årshjul på lærerværelset, hvor den enkelte lærer skriver større projekter og undervisningsforløb ind for de respektive klasser. Herved gøres planlægningen og koordinering af materialeønskerne nemmere for både lærere og skolebibliotek, og skolebibliotekarerne får mulighed for at tilbyde sparring på forhånd.

Som en del af emnet "Kroppen" lavede elever på Vestervang Skole denne flytbare følelsesvæg med "grimasse", "glad" og "vred"

KVALITET OG FAGLIGHED

Fokus på alle skolerne har ligget på vejledning og samarbejde. Dette har medført en langt større synlighed udenfor faglokalerne for de praktisk-musiske fags vedkommende.

Udstillinger på skolebibliotekerne har pirret nysgerrigheden hos både elever og lærere. De involverede elever føler et stærkt ejerskab til og stolthed over produkterne.

I undervisningsforløbene har mulighederne for fordybelse og finish samt kravene om, at produkterne skulle kunne udstilles, helt klart højnet den faglige kvalitet. Selve processen har til gengæld vist, at eleverne har oplevet at skulle fungere i andre sammenhænge eksempelvis på tværs af klasser og årgange. Nogle elever har vist specielle evner, som ikke har været i fokus i de traditionelt boglige fag, og er derved blevet styrket m.h.t. selvværd. Opgaverne har krævet samarbejde i større eller mindre grupper og stillet store krav til elevernes selvdisciplin og følelse af forpligtelse for fællesskabet.

Transfer-værdien til skolens øvrige fag ligger således i, at elevernes samarbejdsevner er styrket, de har indgået i nye relationer, de har oplevet værdien af fordybelse og af, at der bliver stillet kvalitative krav til det færdige produkt, nogle har oplevet et styrket selvværd, alt sammen vigtige ingredienser i elevernes alsidige udvikling. Der er således tale om både proces- og produkt-relaterede arbejdsformer. De fag-faglige mål ses tydeligt i produkterne, mens de socialt relaterede mål kommer til udtryk i processen. Begge dele med stor succes.

Elevernes collager blev hængt op på skolebiblioteket på Vestervang Skole

LEDELSENS ROLLE

Skolerne har haft en ledelsesrepræsentant i det tværfaglige udvalg. Ledelsens aktive deltagelse har først og fremmest været som tildeler af ressourcer. Der er tilbagemeldinger om, at lederne har deltaget i 1 et - to møder og i øvrigt holdt sig orienteret ved hjælp af referater og dagsordener.

På én skole var tovholder, skolebibliotekar og afdelingsleder samme person. Der fornemmedes på to skoler frustrationer over ledelsens manglende interesse for selve afviklingen af projektet og undervisningsforløbene.

Det er vigtigt, at ledelsen engagerer sig hele vejen i et sådant projekt. Tovholdere, kunstner og faglærere skal opleve interesse fra overordnet side, ligesom det omvendt må være en ledelsesopgave at vide noget om de ”skibe”, der sættes i søen på skolen – og følge op på forløbene. Det være sig med tildeling af ressourcer, men også med pædagogisk interesse for projektforsløb og resultater.

Hvis sådanne projekter skal overleve på sigt, må ledelsen både være vidende om forløb og indhold og tage stilling til ressourcetildeling fremadrettet.

På én skole synes dette at have været tilfældet i kraft af personsammenfald, men de tre andre skoler har ikke oplevet, at ledelsens opmærksomhed på det faglige har været i fokus. Ledelsen har været ressourcetildeler.

Det kan undre, at ledelserne ikke interesserer sig mere for den pædagogiske side af sådanne tiltag. Det vil fremadrettet være vigtigt at overbevise ledelserne om den pædagogiske værdi, og der må opfordres til, at ledelserne interesserer sig for mere end ressourcetildelingen.

Alle produkter fra temaugen om Kina blev udstillet i den store aula på Bøgeskovskolen

FREMTIDEN FOR PROJEKTET

Et sådant udviklingsarbejde er dybt afhængigt af de ekstra ressourcer, der har været tilført skolerne. Dels som timer til mødeaktivitet, dels som penge til indkøb af undervisningsmaterialer m.m. For slet ikke at tale om kunstnernes medvirken. Alle de sprudlende ideer og anderledes undervisningssituationer har taget afsæt i de medvirkende kunstnere.

Kan noget tilsvarende så slet ikke lade sig gøre i fremtiden? Jo, hvis man justerer forventningerne en smule. Disse projekter har frembragt et stort katalog af gode ideer, som er lige til at overtage. Hvis en skole beslutter sig for at nedsætte et tværfagligt udvalg og prioriterer ressourcer til dette arbejde, kan en stor del af udviklingsprojektets resultater opnås. Hvorvidt der kan afsættes midler til en kunstner som gæstelærer fra den enkelte skoles budget, er tvivlsomt i disse knappe tider. Huskunstner-ordningen kan være en mulighed.

Det er håbet, at alle de mange gode ideer, dette projekt har afdækket, må finde vej ud i den danske folkeskole og ikke bare ende som enkeltstående, uformelle læringsmiljøer på de deltagende skoler.

"Snedronningen" var blot et af de mange eventyr, der blev arbejdet med på Kirsebærhavens Skole

VESTERVANG SKOLE

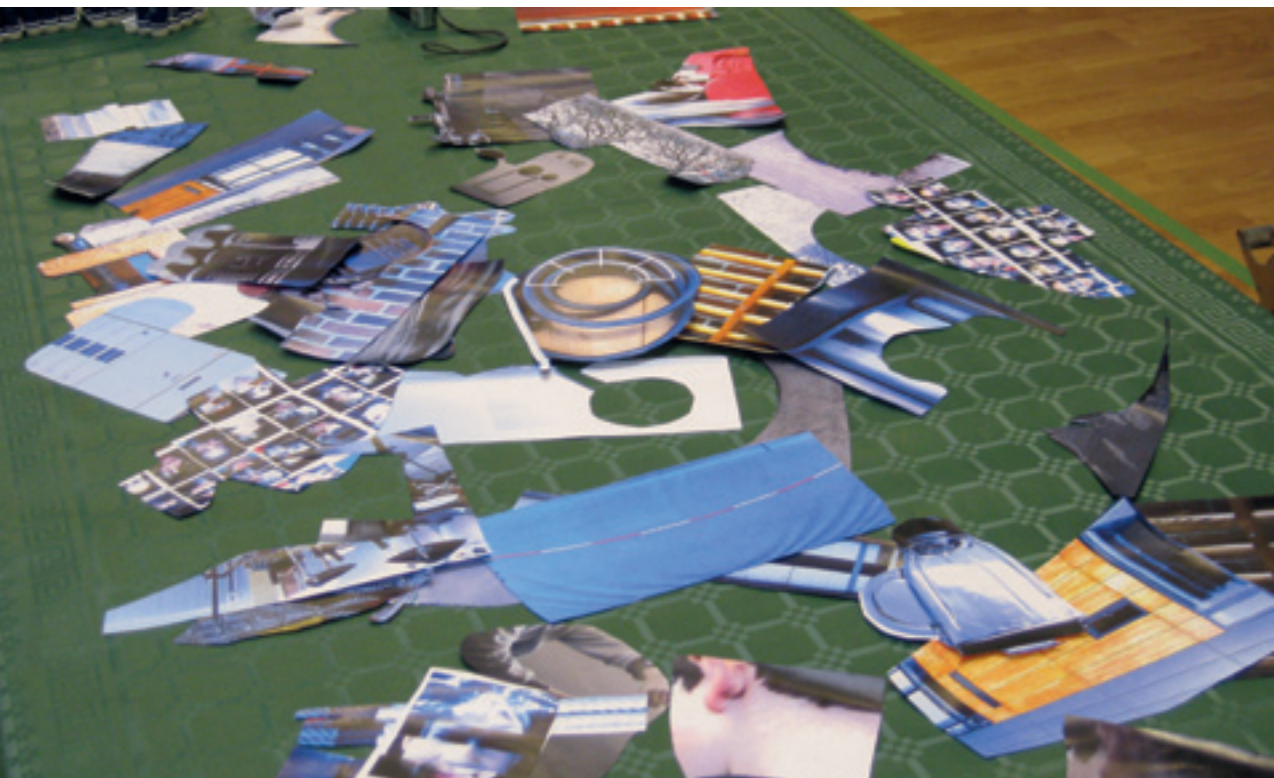
Vestervang Skole havde tilknyttet Sergei Sviatchenko en verdensberømt arkitekt og kunstner, som arbejder meget med fotomontage. Resultatet af hans deltagelse i projektet kan ses på gangen foran skolebiblioteket.

Et omfattende, imponerende og kunstnerpræget værk, lavet med børn og af børn, men med en kunstners øjne. Sergeis rolle var tydeligt dedikeret til værket, mens sparringen med faglærerne kunne have været udfordret noget mere. Men børnene, idet de selv deltog i processen, fik et klart indblik i en kunstners arbejdsgang, en kunstner der ikke går på kompromis med kvaliteten og som ser mange kunstneriske stjerner i børnene.

Vestervang Skole valgte desuden at afholde temadage med emnet "kroppen". Fagene billedkunst, hjemkundskab, idræt og musik bidrog med mange forskellige vinkler. Som opstart til temadagene opstillede det kreative fagudvalg tre interne og overordnede mål for emnet "kroppen":

- eleverne får en dybere indsigt i de praktisk-musiske fag
- eleverne får øjnene op for nye muligheder og forstår, at de selv har stor indflydelse på deres eget liv
- eleverne møder en professionel kunstner og får indsigt i hans arbejdsmetoder

Emnet "kroppen" skulle afvikles over flere dage med deltagelse af faglærerne i idræt, hjemkundskab, billedkunst og musik. Alle faglærerne var meget bevidste om at opstille klare faglige mål med udgangspunkt i Fælles Mål, så de bagefter kunne lave en veldokumenteret evaluering.

Sergej Sviatchenko havde nærfotograferet maskiner, redskaber og ting fra faglokaler til brug i elevernes collager

Skolebiblioteksteamet forsøgte i videst mulig omfang at vejlede faglærerne, finde materialer og lave inspirerende udstillinger. Anette Elkjær, som både er skolebibliotekar og billedkunstlærer, nævner at det kreative fagudvalg også kunne have ønsket mere faglig sparring med den tilknyttede kunstner Sergei Sviatchenko. Men at hun føler sig utrolig inspireret af Sergei Sviatchenkos arbejde med kolleger, og har mod på at springe ud i et større forløb med kolleger.

Sergei Sviatchenko og børnene på 5. årgang har bidraget med et helt fantastisk kunstværk, som fungerer som udsmykning i de uformelle læringsmiljøer, som er etableret på gangarealet udenfor skolebiblioteket. Kunstværket har været igennem flere processer inden det endelige resultat, nemlig wallstickerne, kunne sættes op.

I processen opfyldtes i særdeleshed deres mål med at eleverne skulle møde en kunstner. Under emnearbejdet ”kroppen”, tog Sergei Sviatchenko billeder af forskellige materialer og installationer, han gik sammen med børnene og lyttede til deres arbejde. Billederne blev herefter klippet ud til billedforme, hvorefter børnene fik til opgave at udvælge to billedforme, som skulle fuldende deres portrætter.

Sergei Sviatchenko var rundt til hver enkelt barn, vejledte og spurgte ind til valget af form og placering. Billederne som nu hænger på skolebiblioteket, blev nedfotograferet, omdannet i en 3D form og fotograferet igen til det endelige resultat: wallsticker-væggen.

På skolebiblioteket blev der også lavet en ”følelsesvæg” i forbindelse med emnet ”kroppen”. Med inspiration i Sergei Sviatchenkos collage tog billedkunstlærer og skolebibliotekar Anette Elkjær en masse billeder af børnene i forskellige sindstilstande. Billederne blev klippet ud, med det formål, at de skulle danne nye billeder, med nye ansigtsudtryk. Tanken var at væggen skulle lægge til grund for samtaler om ansigtsudtryk og væremåder.

En del af Wallstickervæggen placeret på gangen foran skolebiblioteket

BØGESKOVSKOLEN

Efter startseminariet for projektet i september skulle de fire deltagere ”sælge” projektet til de resterende fire faglærere i det kreative fagudvalg. ”Det er vigtigt at alle parter får et ejerskab til et sådant projekt fra starten, for at det skal kunne forankres på en skole. Desværre var ressourcerne ikke til at alle kunne deltage på startseminariet”, siger skolebibliotekar Hanne Jørgensen. Hun påpeger især vigtigheden af ledelsens deltagelse og engagement både på møder, evaluering og tildeling af tid for at det kreative fagudvalg kan fortsætte.

Bøgeskovskolen tilknyttede billedkunstner og litograf Karin Olesen. Karin Olesen modtog årsplaner fra lærerne og bidrog med ideer til, hvordan emnerne kunne tænkes på en anden måde. Blandt andet planlagde hun i samarbejde med billedkunstlærerne en hel dag under temaet ”skrammelkunst”. Karin Olesen ankom med bilen fyldt med gammelt ragelse og ting, man umiddelbart ikke forbandt med kunst. Børnene bogstaveligtalt flåede kasserne op og var allerede i gang med de store skulpturer. Billedkunstlærerne påpegede her behovet for en stram lærerstyring, samtidig med at de anerkendte elevernes mange ressourcer og kompetencer.

Det kreative fagudvalg aftalte desuden individuelle vejledningsmøder med kunstneren Karin Olesen. For nogle faglærere var dette en stor øjenåbner og et spørgsmål om at turde springe ud i de vilde forslag, kunstneren kom med.

Også skolebiblioteksteamets tanker om skolebiblioteket blev vendt på hovedet. Skolebiblioteket blev omdannet til en boglabyrinth med hjælp fra kunstnergruppen Carte Blanche. Længst inde i labyrinten finder man en fortællestol, og på sin vej kan man selv danne sig en historie ud af alle de åbne bøger, som hænger på

Alt muligt forskelligt materiale blev brugt, da eleverne skulle lave skrammelkunst

træplader. 5. årgang lavede en udstilling af skrammelkunst lavet i samarbejde med kunstneren.

Et sidste bidrag til de uformelle læringsmiljøer var et område med konkurrencer om årstidens grønsager, lavet i samarbejde med hjemkundskabslæreren. Skolebiblioteket emmer i den grad af liv, som tiltrækkes faglærerne.

”Vi laver til næste skoleår et årshjul, så alle faglærere kan skrive emner på, på den måde kan vi være på forkant med materialer og være opsøgende i forhold til vejledning”, siger skolebibliotekar Hanne Mikkelsen om skolebibliotekets tanker om fremtiden. ”Vores tanke er, at vi for fremtiden skal være orienteret mod kollegavejledning, frem for at sidde afventende som et servicerende organ, vi bevæger os i retning af et pædagogisk læringscenter”.

Bøgeskovskolen lavede i samarbejde med skolebiblioteket desuden en omfattende temauge ”Kina”, hvor alle de praktisk-musiske fag indgik, ikke som fag, men som et tværfagligt forløb.

I musiklokalet blev der akkompagneret til en Peking-opera og hørt forskelligt kinesisk musik

Der skulle selvfølgelig også gøres et forsøg på at lave den kinesiske mur, her med ispinde

LINDEHØJSKOLEN

Lindehøjskolen etablerede et kreativt fagudvalg med faglærerrepræsentanter fra billedkunst, håndarbejde, sløjd og musik samt to skolebibliotekarer, hvoraf den ene var tovholder på projektet.

Allerede inden kunstneren blev tilknyttet gjorde udvalget sig tanker om, hvordan der kunne etableres uformelle læringsmiljøer og hvor. Tanken var, at skolebiblioteket skulle ommøbleres, så der blev skabt flere mindre rum. Også datalokalet skulle inddrages og tænkes ind i en ny sammenhæng. Forhåbentlig kunne kunstner Mette Jørgensen, som er billedkunstner og desuden underviser i faget håndværk og design på Blågård Seminarium, bidrage med ideer og inspiration.

Hun deltog i en fælles inspirationsdag, som faglærerne i det kreative fagudvalg havde indkaldt til. De havde mulighed for at afholde en sådan dag, idet skolen arbejdede efter fleksible skemaer, der jævnligt blev brudt op og gendannet efter nye principper. I hele projektperioden har dette været en kæmpe fordel, idet man på den måde kunne lave hele dage, hvor der blev arbejdet i de kreative fag, uden at skulle inddrage en emneuge.

”Mette Jørgensen var utrolig inspirerende og så mulighederne i, hvad der for os var daglige ting”, siger skolebibliotekar Stig Bergmann. Han fortæller om den store globus med højdeforskelle, som står på skolebiblioteket. Globussens form blev netop inspirationskilden for kunstner Mette Jørgensen.

Mobilen skulle stabiliseres med de stribe pucke lavet af ædeltræ, og efterfølgende hænges op på skolebiblioteket.

Skolebiblioteket havde investeret i en globus, som allerede var en kilde til forundring hos eleverne

I samarbejde med det kreative fagudvalg og skolebiblioteksteamet udviklede Mette ideer til flere undervisningsforløb i fagene sløjd, håndarbejde og billedkunst, med "Cirklen" som omdrejningspunkt. Produkterne fra undervisningsforløbene skulle bidrage til de uformelle læringsmiljøer, som efterfølgende blev etableret på skolebiblioteket. En mobile udsmykket med farverige stofcirkler produceret i håndarbejdstimerne og sribede "pucke" lavet af ædeltræ i sløjdtimerne blev hængt op.

Hele den faglige bogsamling blev flyttet ind i datalokalet, som samtidig fik lavet mindre computerøer.

Dette skabte plads til to indkøbte læsehems, hvor der nedenunder kunne sidde endnu flere børn på de træstubbe, der var blevet afbarket i billedkunst og syet nye filt-puder til. Omdrejningspunktet for dette miljø var et interaktivt fjernsyn, som skulle fungere som fremviser af blandt andet elevprodukter. Modsat læsehemsene var der også et behov for at etablere et ungdomsmiljø, på den måde blev alle børn tilgodeset på skolebiblioteket.

I det hele taget bar skolebiblioteket mere og mere præg af en kunstners indflydelse, men også de praktisk-musiske fag havde fået en plads på skolebiblioteket, hvilket indbød faglærerne til at spørge skolebibliotekarerne til råds og vejledning. "Før i tiden vejledte vi fortrinsvis dansklærerne, men flere praktisk-musiske faglærere får øjnene op for, at vi kan bidrage positivt til deres undervisningsplanlægning", siger Stig Bergmann.

To piger fra 5. årgang er i gang med at afbarke stubbe, der med filt-puder skulle udgøre stole under læsehemsene på skolebiblioteket

KIRSEBÆRHAVENS SKOLE

”Hver dag er et eventyr” havde helt fra projektets start været Kirsebærhavens Skoles motto, mest af alt fordi den lokale projektgruppe ville give børnene, som kommer fra familier af anden etnisk herkomst, en stor kulturel oplevelse gennem mødet med kunstner Rasmus Danø, som må betegnes som multikunstner, han har rødder i blandt andet billedkunsten og musikken.

Rasmus Danø har deltaget i både forberedelses-, planlægnings-, gennemførelses- og evalueringsfasen, hvilket har betydet, at han har haft sin næsten daglige gang på skolen, så både børnene og faglærerne fik et nært forhold til ham. For det kreative fagudvalg har det betydet en aktiv sparring om fagenes målsætning i forberedelsen af emneugen om ”eventyr”.

Planlægningen af undervisningen er foregået ud fra det pædagogisk- didaktiske redskab KIE. (KIE modellen: det Kreative rum, det Innovative rum, det Entrepreneurante rum, se <http://www.kie-modellen.dk/>).

Tovholder Ole Occo Christensen påpeger også vigtigheden af, at projektet når ud i lokalmiljøet. Kirsebærhavens skolebibliotek er et fælles bibliotek med Vigerslev Bibliotek, og det uformelle læringsmiljø, som er blevet etableret på biblioteket taler ikke bare til skolens elever, men også til folkebibliotekets brugere.

Det uformelle læringsmiljø er en ”vidensbrønd”, et interaktivt fjernsyn omgivet af en arena. Skolebiblioteksteamet er gatekeepere for platformen og udvælger, hvad

Rasmus Danø er ved at lægge sidste hånd på et af de mange vægophæng, der nu pryder mellemtrinnets gang

"Aladin og den vidunderlige lampe" lavet som decoupage-

der skal vises. Efter afviklingen af emneugen "hver dag er et eventyr", er flere elever blevet inspireret af alle de fine produktioner, der vises på skærmen, og vil gerne have deres egne mobiloftagelser til at ligge på interfacet. Produktionerne var et holds optagelser og billeder af resten af 4., 5. og 6. årgangs værksteder. Børnene havde selv redigeret, indtalt voice-over og indlagt musik til de mindre produktioner. "Vi synes ham her passede så godt til lyden af en sav i træ", siger en af drengene. ""Ham her" var Bob

Dylan", fortæller sløjdlærer Erik Christensen med et smil

på læben. Han fortæller videre om, hvordan børn, der fagfagligt har det svært, blomstrer op og bidrager positivt til undervisningen, hvordan andre børn spørger dem til råds, hvordan deres selvværdfølelse vokser.

Netop faghæfte 47 "Elevernes alsidige udvikling" har været meget i fokus på Kirsebærhavens Skole. Det lægger meget godt i tråd med Undervisningsminister Tina Nedergaards udtalelse, da politikere, billedkunstlærere og kunstnere var samlet for at drøfte det danske skolesystems undervisning i billedforståelse og billedkunst onsdag d. 21. april 2010: "Vi skal have en folkeskole og en ungdomssekto, hvor børn og unge får udviklet deres evner til at finde kreative løsninger på problemstillinger og får en lang række faglige færdigheder og kompetencer – både kreative og boglige. Fagfaglighed er intet bevent, hvis man ikke har kreativiteten". Under besøget fornemmede man tydeligt børnenes nysgerrighed, lyst til læring og ikke mindst deres evne til at samarbejde på tværs af klasserne.

Figurer fra den Nordiske Mytologi blev savet, malet og opsat på masonitplader, så der opstod en 3D-effekt

Den hemmelige fortællerstol inderst i boglabyrinten på Bøgeskovskolen.

Kommunernes Skolebiblioteksforening

Åboulevard 5, 2. th., 1635 København V

Tlf. 33 11 13 91

ksbf@ksbf.dk

www.ksbf.dk

- Børn & Unge
- Skole & Kultur
- Politik & Faglighed
- Læring & Forskning
- Litteratur & Teknologi
- Udvikling & Tendenser
- Pædagogik & Evaluering
- Internationalisering & Formidling